

քնանալու հինգ վայրկեան . . . քնացիր ու նամակ ընդունող անձն ամէն անգամ որ կը կարգար պս մոգական թուղթը, կը քնանար :

Շարայարեյի Հ. Ս. ՍԱՐԵԱՆ

ՏԱՆԴԻԷ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԳ ԵՐԳ

ՆԱԽԵՐԳԱՆՔ ԴՈՒՈՅ

ՍԱՐԱԾ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԵՒ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ

ԵՐԵՔ ՕՐԱՆԱԼ ԿԱՆԱՅՔ

Օրն իրկուն կ'ըլար և օգը մըթին կորգէր երկրի մէջ գտնուած էակներն իրենց խոնջանքն. և մի միայն ես կը պատրաստուէի դիմադրել մարտին¹ թէ ըլլայ ճամբուն, թէ կարեկցութեան Ջոր անմոյրը միտքս պիտի նկարէ : Մուսալք, վեհ Հաննար², արդ օգնեցէք ինձ . Ո՛վ միտք, որ գրեցիր ինչ որ ես տեսայ Ազնուութիւնդ հոս պիտի երեւնայ . Ըսկըսայ . « Ո՛վ իմ առաջնորդ քերթող, ինծի այդ մեծ քայլն ընել չըտրած նայէ՛ թէ վեր չէ՛ կարողութենէս :

1. Դիմադրել մարտին. պարտի համբերել կրկին դժուարութիւններու, նախ՝ ստիպուած է դժնէ և տաճանելի ճամբէ մը ուղեւորել . դարձեալ պէտք է ինքզինքը բռնադատէ որ չըլլայ թէ դատապարտեալ հոգւոց վրայ խղճայ, կարեկցի :

2. Հանձնար . շատերը կը հասկընան բուն ներշնչող ոգին : Բայց հաւանական չ'երեւիր որ քերթողն ինքզինքը սուգած ըլլայ կոյել . աւելի զազափարական հանձնարը, հանձնարը ընդհանրապէս :

3. Երեսն . Ենէականին մէջ . Զ. — Սխռիւս . Ենեակ . Զ. 763, և այլն — Հայր . Ենէաս :

4. Ոստի . Աստուած :

5. Կը գովես . Ենէականին մէջ :

6. Խոնցաս . Հմտ . Ենեակ . Զ. — Պատձառ . Խրախուժած ըլլալով զանկա պատերազմելու

Դու կ'ըսես³ թէ հայրը Սխռիւսին Ողջութեան աստե՛ն՝ դեռ մահկանացու, Գնաց անմահական աշխարհն իրապէս : Բայց խելքով մարդուն անդէպ բան չի թուիր թէ ինչպէս ոստին⁴ ամենայն չարեաց թոյլ տրուաւ իրեն այն ճամբորդութիւն, Երբ անկէ յառաջ գալիքը մտածէ . Զի նա վեհ Հոռովայ և իւր տէրութեան Հրեղէն երկնից մէջ հայր ընտրուեցաւ . Եւ իրաւ թէ Հոռովմ, թէ իւր տէրութիւն Հաստատուեցան այն սուրբ տեղւոյն համար Ուր նըստի յաջորդը մեծ Պետրոսին : Այս ճամբորդութեամբ՝ զոր դուն կը գովես⁵ Իմացաւ⁶ բաներ որ պատճառ եղան իւր յաղթութեան հետ պապեան ծիրանւոյն . Գընաց հոն⁷ յետոյ Անթոն ընտրութեան Բերելու⁸ խրախոյս մը այն հաւառքին՝ Որն որ ըսկեղբն⁹ է վերկուութեան ճամբուն : Բայց ես ինչո՞ւ գամ, կամ ո՞վ թոյլ կու տայ Զեմ ոչ Ենէաս և ոչ ալ Պօղոս . Արժանի չեմ ես այդպիսի պատուոյ : Վասնզի եթէ հաւանիմ գալու, Կը վախնամ գուցէ յիմար բան մ՝ ընեմ, Իմաստուն ես դուն, զիս լաւ կ'ըմբռնես¹⁰ : Եւ նըման անոր՝ որ նոր մշտածամար Մխթը փոխելով կը մերժէ ուզածն, Եւ մինչեւ սկըսած գործը կը թողու, Այսպէս ըրի մութ գառկփերին վրայ . Զի մշտածելով ձգեցի այն ձեռնարկ : Զոր այնքան փութով յանձն առի սկըզբան . « Ինչ որ կ'իմանամ քու խօսածներէդ, Պատասխանեց չուքը վեհ քերթողին, Հոգիդ պաշարուած է վատ երկիւղէ :

Տառնստի դէմ և յաղթելու . և զոյն այդ յաղթութիւնը պատճառ եղաւ շինութեան Հոռովմ քաղաքին¹¹ որ յետոյ պապութեան աթոռը հաստատուեցաւ :

7. Գրեմք հոն . այսինքն յարքայութիւն : — Անթրոնրոպեան . Հմտ . Գործք Ա. Թ. 15 : Պօղոս առաքեալ երրորդ երկնքը յափշտակուեցաւ, և կ'ըսէ . « Եթէ մարմնով և եթէ առանց մարմնոյ՝ ոչ գիտեմք Աստուած զիսէ » : Բ. Էդր . ԺԲ, 2, և այլն :

8. Բերելու . արքայութենէն, արժանեցելով քրիստոնէական յոյժ՝ երբ որ ալ ըլլայ՝ հոն ժամանելու համար :

9. Սկիզբն . մէկ կողմանէ վասն զի առանց հաւատքի անկարելի է հանդ ըլլալ Աստուծայ, Ա. Երր . 6. Միւս կողմանէ՝ վասն զի հաւատքը առանց գործոց մեռեալ են . Թակ . Բ. 26 :

Որ շատ հեղ մարդուս խոշորագուս կ'ըլլայ
Եւ լաւ գործէ գինքն ետ կը կեցընէ,
Սուս շուքէ խրքաշող անասունի պէս:
Եւ զի քեզմէ այդ վախը փարատես
Պիտ' ըսեմ գալուս պատճառն ու լրսածս
Առաջին պահուն երբ գուրս յազգեցիր:
Էի անոնց մէջ որոնք առկախ¹⁰ կան,
Եւ կանչեց զիս կին¹¹ մ' երանիկ, չըքնաղ,
Որմէ խնդրեցի որ իր կամքն յայտնէ:
Փայլէին աչերն աստղէն² աւելի,
Եւ սկըսաւ լսել ինձ քաղցր ու հանգարտ
Հետեւեալ խօսքեր ձայնով հերետակի:
« Ո՛վ ազնուաշուք մանստուացի հոգեակ,
Ոյր համբաւ երկրի մէջ դեռ կը տեսէ,
Եւ պիտի տեսէ որչափ տեսէ ան.
Իմին սիրելիս¹³ և ոչ թէ բախտին,
Վայրի դարձերին վրան քաղիլուած
Առաջ երթալէ, վախէն ետ դարձաւ.
Եւ վախեմ գուցէ մոլորուած ալ է,
Գուցէ և ես ուշ հասայ օգնութեան,
Երկինքն իր վըրայ լսածէս դատելով:
Արդ շարժէ, և քու զարդարուն լեզուով
Այնպէս մը լնան գինքն ազատելով
Որպէս զի ես ալ ըսփոփուեմ անով:

Ես Երանուհին¹⁴ եմ ըզեզ զըրկողն,
Կու գամ տեղէ մ' ուր դառնալ կը ցանկամ.
Սէրը զիս շարժեց, զիս ինք խօսեցնէ:
Երբ ներկայանամ Տիրութեալ առջեւ
Ջեզգ անոր դիմաց տի գովեմ յաճախ »:
Լրեցց այն ատեն, և ես ըսկըսայ.
« Ո՛վ առաքելի կին' որու շնորհիւ
Կը գերազանցէ մարդ արարածներն
Այն երկնից¹⁵ որու փոքր են շրջանակը.
Այնչափ սիրելի է ինձ քու հրաման,
Ջոր կատարած իսկ թէ 'լլամ դեռ ուշ է.
Հարկ չէ որ այլ եւս կանքը բացատրես:
Բայց պատճառն ըսէ, ինչո՞ւ չես վախճար
Իշնելու հոս վարն այս կեդրոնին¹⁶ մէջ
Անսահման տեղէն' ուր տապիս դառնալ »:
« Քանի որ այդչափ կը ցանկաս դիտնալ,
Կարճ կերպով կ'ըսեմ քեզ—պատասխանեց—
Թ' ինչո՞ւ չեմ վախճար հոս ձեր մէջ գալէն:
Պէտք է վախճալ այն բաներէն միայն,
Որ կրնան այլոց վընաս հասցընել,
Միաներէն բռնաւ, զի չեն ահաւոր:
Աստուծոյ շնորհիւ' այնպէս եղած եմ
Որ ձեր աղէտներն ինծի չեն փնասեր,
Եւ ինձ չի հասնիր բոց այդ հըրդեհէն¹⁷:

40. Անխախտ արարչուսի մէջ. Լիմպոս զըս-
նուած հոգիները երանելի չեն, վասն զի առանց
յուշոյ են, և ոչ ալ դատապարտուած՝ վասն զի
շարժարանք չունեն. (Պոփրիս. Գ. 24, և այլն),
ուրեմն կը գտնուին միջին վիճակի մը մէջ, ընդ
մէջ երանութեան և դատապարտութեան:

41. Կին. Երանուհի: Տես տող 70:

42. Աստղ. Արուեստիկ, կոչուած ժողովուր-
դէն մերթ անոր գեղեցիկ, և մերթ նաեւ զե-
րանուածքար աստղ: Լստ այլոց աստղ զըսած է
հոս հաւաքական նշանակութեամբ, իբր'
աստղերը: Ուրիշները արեւը կ'իմանան: Որոշելը
դժուարին է: Շատ երանգիրներ' փոխանակ
più che la stella (աստղէն աւելի), ունին più
che una stella (աստղէ մ'աւելի), ընթերցուած՝
գուցէ աւելի դիրքին, բայց, բուն իսկ ասոր
համար, երկրայական:

43. Միտելիս. սիրուած ինձմէ, ոչ բախտէն,
որն որ իրաւի շատ բարեկամ չեղաւ Քերթա-
ղին հետ:

44. Երանուհի (Beatrice). Քերթողին առա-
ջին սիրուհւոյն կեղծ անունն է: Տես Նոր (Նո-
րատի) կենսոյ (Vita Nuova). Կատարեղարքան
մէջ. Երանուհի իսկական այլաբանական անձ
է: Ոմն կը համարէ զինքը խորհրդանշանակ
աստուածաբանութեան, ոմն ներգործական ի-
մացականութեան (Intelligenza attiva), այլ

ոմն՝ հոգւոյ, որ սիրոյ թեւերով առ Աստուած
կը դիմէ: Եւրի մը կըմտաւորական իմաստա-
թեան' բարոյական և քաղաքական, մէկ ուրիշ
մը՝ հայեցողական կենաց, դարձեւն ուրիշ մը՝
Յայտնութեան, կատարիչ (perficiente) Շնոր-
հաց, Եկեղեցւոյ և այլն, և այլն: Երկրաւոր
Դարձեւն, որ խորհրդանշանն է այս կենաց
երանութեան, Երանուհի կ'առաջնորդէ Տանդէի
դէպ ի երկնաւոր Դարձեւն, որ պատկերն է
յաւիտենական կենաց երանութեան: Վերջնայ
ալ առաջնորդն է Եկեղեցական իշխանութիւնը:
Ուրեմն Երանուհի յայտնէ կերպով խորհրդա-
պատկերն է Եկեղեցական իշխանութեան, Քերթ-
ողից զաղաքարական Պապին: Բայց որովհե-
տեւ Եկեղեցական իշխանութիւնը պիտի ուղղէ
զմարդ զէպ ի հոգեւորական երշխանութիւնը,
ըստ յայտնեալ վարդապետութեան, ուրեմն
երկրի վրայ աստուածաբանութեան ներկայա-
ցուցելը ան է: Որով Երանուհի, որովհետեւ նշա-
նակ է հոգեւորական իշխանութեան, է նախ.
պէս խորհրդապատկեր յայտնուել գիտութեան:

45. Երկնից. Լուսնական:

46. Կերթուն. դոփուք:

47. Հրդեհ. Երանուհի կը խօսի դատապար-
տելոց և զգոնքին վրայ ընդհանրապէս, և ոչ
ոսկի լիմպոսին վրայ:

Երկինքն ագնիւ կին¹⁸ մը կայ որ կ'ողբայ
Խոշորն որ զըրկած տեղըս տի գըտնես,
Ուստի խիտս վըճիրն հոն վերը մեզմէ:
Այս կին Լուչիային¹⁹ գիմեց խընդրանքով
Ու 'սաւ. Զերմեւանքը²⁰ արդ պետք ունի քեզ
Եւ ես գանի քեզ կը յանձնարարեմ:
Լուչիա, ոսոխ ամէն անգուծի
Շարժեցաւ և իմ եղած տեղս եկաւ
Ուր կը նըստէի հին Լուսքելին²¹ հետ:
Երանոնքի, 'սաւ, սերտ գովեստ²² Էիմ
Ըզընց սիրողին միտէ լին օգնեմ,
Որ աստիկ խըմքն ելաս²³ քեզ համար:
Զին լըսեմ իրեն հասալներն ու լաց,
Սեն տեսներ անոր մանոսան²⁴ 24 դեմ կըրոհեմ՝
'Քան ժող մըրդըկոտ ճեղեղին²⁵ վըրայ:
Աշխարհի մէջ ոչ զք այնչափ երազ
Վազեց իր շահուն, կամ վնասէն փախաւ,
Ինչպէս ես յետ այդ խօսքեր լըսելուս:
Իմ երանական գահէս հոս իլայ,
Շնորհալի լեզուիդ վըրայ վըստահելով
Որ պատիւ է քեզ և քեզ լըսողայ »:

18. Կին. Սուրբ Աստուածածին, հմմտ. Արք. ԼԳ. 16: և այլն, որ է նշանակ, ինչպէս կ'ազդէն հին մեկնիչք, կանխաժաման (prevéniente) Շնորհաց: Երկինք երեք օրհնեալ կանայք՝ հակադրութիւն են միմի անտառին երեք անիծեալ գաղաններուն: — Տանդէ՛ բոլոր Դոժոխք քերթաւորներն մէջ կը լն Սուրբ Կուսին և Քրիստոսի տեսնները, վասն զի ամենատուրբ բլլալով անոնք, պիտի պղծուէին արտասանուելով հոն վարը՝ մեղքին տեղը:

19. Լուչիա. հաւանաբար Սիրակուսայի վկա յուհին: Ըստ օմանց Սուրբ Լուչիա Ուպալտինի, կարգիւյալին քոյրը. Դոժոխք. Գ. 120: Այլըսաւնաբար՝ Լուսանորիշ Շնորհք:

20. Զերմեւանք. Լուչիա, Սիրակուսայցին, պաշտպան է աշացալին, Տանդէ՛ ալ երկու անգամ աչքից քաւ քաւեց, որով շիպտածով յատկապէս յըմեռանք էր անոր:

21. Հոսքել. երկրորդ դուռնոր Լաբանու, և կին Յակըր նահապետին, նշանակ հայեցական կենաց, մինչդեռ Լիւս, իր երէց քոյրը, նոյնպէս կին Յակորայ, է պատկեր գործնական կենաց:

22. Գովեստ. Սուրբ Աստուածաբանութիւնը միշտ իր ունեցելով գործածիւ և կատարիչ շնորհքը, կը գովէ զԱստուած հմարտապէս և ոչ կեղծեմք, կամ գործնական կրթութեան մէջ, և կամ հայեցողական հանգստեան մէջ:

23. Ելաս. Քերթոյք բոլորովին ուսման տուած էր ինքզինքը, որպէս զի կարենայ արժանաւոր կերպով խօսիլ Երանուհային վրայ:

Եւ երբոր իրեն խօսիլն աւարտեց
Լուսեղ, արտասուն աչերը դարձուց
Որ փութով գալուս արգելք մը չըլլայ.
Եւ իր ուզածին պէս քեզի գալով
Էջ գայլուն ձեռքէն փրկեցին, որ քեզ
Խփանէր շըքնաղ լեռան կարճ համբան²⁶,
Արդ ինչ է, ինչմէ, ինչու կեցեմ ես,
Է՛ր հրաւիրեմ սիրտդ այդքան վատութիւն,
Է՛ր շունիս կորով և արիւթիւն,
Երբ երանելի երեք տիկնայք ալ
Արքայութեան մէջ վըրադ կը հոգան,
Եւ էս քեզ այնչափ բարիք խոստանամ²⁷ »:
Գիշերուան ստուէն²⁸ կըքած ու գոցուած
Ծաղկանց պէս, որ երբ արեւը տեսնեն՝
Սմէնը արցուած՝ ցօղնդի վրայ կանգնին.
Այսպէս զօրացաւ վըհատած հոգիս,
Եւ այնքան բարի ետանդ մ՝ յիս յորդեց,
Որ ես ըսկըսայ անվիճէր կերպով.
« Ո՛րքան բարեպաշտ է օգնողն²⁹ ինծի,
Ո՛րքան ագնիւ դուն ալ՝ որ քեզ ըրած
Ըստոյդ խօսքերուն³⁰ շուտ հնազանդեցար »:

24. Մահ. հազեւորական:

25. Հեղեղ. միմի անտառը, ծովէ մ'աւելի մըրկայլայք. շատերը Աստուծոյ գտնը կը հասկընան, որ ծովու հարկատու չէ, և դժոխքը կը թափի, որուն տիւր դեռ հասած չէր Տանդէ, այլ քեզ մը հեռու էր: Բայց հատանա՞ծը՝ ova il mar non ha vanto, կը նշանակէ յայտնի կերպով թէ ոք ծովը նոսաղ մըրկոտ է, և ոչ թէ ճեղեղը անոր (ծովուն) հարկատու չէ:

26. Կարճ ձանրան. « Ո՛վ ելցէ ի լեռան Տեռան: . . . Որ սուրբ է քրտիւք ». Մաղ. ԻԳ. 3. Որով հարկ է ուրիշ ձամբայ մը բռնել, այս ինքն է զլլման և ապշխարութեան, մինչդեռ որ իւր դատաստանը ազատ, ազդիւ և առողջ ըլլայ: Քիւս. ԻԵ. 140:

27. Բարիք կը խոստանան. երանելեաց քով երթարու. Դոժոխք. Ա. 121, և այլն:

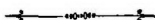
28. Գիշերային սաս. գիշերը՝ պատկեր է տղիւնութեան և մուրկութեան. Հոսով. ԳԳ. 12. Ա. Թեւ. Ե. 3. սասը՝ պակասութիւն հաւատոյ և սիրոյ. Յայտ. Գ. 13, 16: Որով նմանութիւնը բաւականին աւելի խոսուն է:

29. Երեքէն որն է օգնողը. Երանուհին, ինչպէս կը տեսնուի յալորը տողերէն: Միւս երկուքն ալ իր վրայ խնամ իր օտանին, բայց երանուհին միայն երկինքն իրման ինչպէս:

30. Մտոյց խօսքեր. հմմտ. Արք. Գ. 93: Այս ձընարիտ խօսքերը յայտնապէս 61-66 տողերուն հոսքերն են, ուր Տանդէ կը խոստովանի իւր մուրդութիւնները:

Խօսքերովդ՝ այնպէս սիրտս համոզեցիր,
Որ ես իմ առիթ մըտքիս դառնալով
Փափաքով քեզի պիտի հետեւիմ:
Արդ քալէ՛, նոյն կամքն է երկուքնուս ալ,
Գու առաջնորդ, դու տէր, դու վարժապետ»:
Ըսի, լռեցիք. երբ քալել սկսաւ
Մըտայ դըժընդակ, վայրի ճամբուն մէջ:
140

Թրգմ. Զ. ՍԻՍԷՆ ՂԱԶԻԿԵԱՆ
Շարայարեղի

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ

1. Լուսնայ. Գրական Հանդէս, Գիրք Բ.
1899. Գ. տարի, Թիֆլիս — Հրատա-
րակիչ Գիւտ Ա. Քահ. Ալանեանց:

Այս Բ Գիրքս կը բաղկանայ երեք հա-
րիւր եւ եօթնասուն էջերէ. կը պարու-
նակէ բազմաթիւ յօդուածներ, որոց վրայ
կ'արժէ տխնարկ մը տալ:

Ա. Արաւաշե Ա. Թատր. երգախառն (էջը
3—54), Պ. Դուրեանի, որոյ անունն միայն
անշուշտ թատերգութեանս յարգը կը ցո-
ցընէ, թէպէտեւ առաջնակարգ համարին
զայդ անտեղի է: Պր. Արշակ Զօպանեան
սոյն թատերախաղին վրայ այսպէս կը գրէ¹.
«Լաւագոյնն է Դուրեանի թատերական զոր-
ծերուն, ճշմարիտ ողբերգութիւն մըն է...
նոյն իսկ ճշմարտապէս վսեմ հատուածնե-
րով... որ, հակառակ իր պայմանագրական
հետուածքին... իրական արժանիք մը ունի
իր մէկ քանի տեսարաններուն ողբերգական
գեղեցկութեամբ եւ իր մէկ քանի հատուած-
ներուն քնարերգական հնչունութեամբ»: Յի-
րակի Զօպանեան այս կէտիս մէջ լաւ քննա-
դատ կը տեսնուի:

Բ. Հայերը Բիւզանդիայում. Յ. Զմէկիկ
կայսր. Ն. Քարաւանի: Այս ընտիր եւ հե-

տաքըքրական պատմական ուսումնասիրու-
թիւնս կը գրուէ 55—101 էջերը, ե զեռ եւս
պիտի շարունակուի: Թարգոյ Յօդուածգիրն
մի քանի էջ Նախաբանով կը հաստատէ այն
սերտ յարաբերութիւնը՝ որ կայ ի մէջ բիւզան-
դական եւ հայկական պատմութեանց, մինչեւ
կը պնդէ իսկ թէ «Մեր հին գրականութիւնն
ու զրա հետ միասին ամբողջ ջրիստունէա-
կան քաղաքակրթութիւնը բիւզանդական է,
առանց բիւզանդական քաղաքակրթութեան
եւ պատմութեան անհնարին (է) հայկականի
ուսումնասիրութիւնն եւ ըմբռնումը»: Եւ Յօ-
դուածագիրս, կարծես կասկածով մը ի հա-
կառակ կարծեաց, կը յաւելու. «Չափա-
զանցութիւն չի լինիլ, եթէ ասեմք, որ Հայք
բիւզանդական շրջանում աւելի են փայլել
քան եթէ իրենց անկախութեան». սակայն
ներուի մեզ ըսել՝ թէ ճշմարտութիւնը իրեն
չափազանց սահմանին մէջ տեսնուեր է Պր.
Ն. Քարաւանի, եւ այդ այնչափ աւելի կրնայ
պարզուիլ, որչափ վերոյիշեալ տողերը պար-
զուին ընդարձակ պատմական հայեացքով մը:

Այդ Նախաբանին մէջ՝ յորում ի մէջ կը
բերուին զանազան վկայութիւնք օտար արդի
մատենագրաց, Յօդուածագիրն՝ 1890 եւ
1896ին Գ. Շլիսմբերժենի հրատարակած
բիւզանդական պատմութեան վերաբերեալ եր-
կու հատորները ծանուցանելով կը գրէ. «Կա-
մենում եմ Փրանսիացի զինուականին հե-
տեւելով... Յովհաննէս Զմէկիկի պատմու-
թիւնը ներկայացընել, որի հոչակն Հայոց
յայտնի է եւ ժողովրդական ամանդութիւն-
ներեց». ե ապագային կը թողու «Բիւզան-
դական շրջանի հայկական պատմութեան լու-
սարանուած կէտերի հաւաքումն եւ հայկական
բիւզանդական քաղաքակրթութեան քննու-
թիւնը». որոյ փութով լոյս տեսնելն անտա-
րակոյս փափաքելի է ամենայն ուսումնա-
տեսն անձանց:

Եստ այս Նախաբանիս, Ա. զիւսոյն մէջ
կը գտնենք Յովհաննէս Զմէկիկի ժագումն
ու նկարագրիւր, քաղելով զայն մեծաւ մա-
սամբ ի Շլիսմբերժենէ. — Բ. զիւսոյն մէջ կը
դնէ Նիկիեփոր փոկասի կայսրութեան հաս-
նելը Յ. Զմէկիկի ձեռքով. այս մասին մէջ
Բրինգաս խորամանկ ներքինւոյն խաղացած

1. Տես Պետրոս Դուրեան. — Արշակ Զօպա-
նեան, էջ 143. Թիֆլիս. 1894: